

**KRAJOWA KOMISJA ETYCZNA**  
**DO SPRAW DOŚWIADCZEŃ NA ZWIERZĘTACH**

z s. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego  
ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa

UCHWAŁA nr 35/2025

**Krajowej Komisji Etycznej do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach**  
z dnia 11 lipca 2025 roku

*w sprawie organizowania szkoleń z wykorzystaniem zwierząt*

Działając na podstawie art. 33 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. *o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych* (Dz.U. z 2023 r. poz. 465 ze zm., dalej „ustawa”), Krajowa Komisja Etyczna do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach (dalej: KKE) przedstawia następujące stanowisko.

**§ 1**

W związku z formułowanymi na gruncie przepisów ustawy pytaniami i wątpliwościami, związanymi **ze sposobem organizowania zajęć w ramach studiów, szkoleń, kursów i innych form kształcenia lub doskonalenia zawodowego** oraz wymaganiami, jakie muszą spełnić osoby biorące w nich udział, KKE wskazuje, jak poniżej.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że wątpliwości związane z przygotowaniem merytorycznym oraz wymaganiami formalnymi dotyczącymi osób biorących udział w kształceniu i szkoleniu z wykorzystaniem zwierząt, na gruncie obecnie obowiązujących przepisów są w pełni uzasadnione. Przepisy te rzeczywiście nie różnicują bowiem postępowania (ani treści wniosku o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia na zwierzętach) w przypadku planowanego doświadczenia z użyciem zwierząt i w przypadku organizowania kształcenia lub szkoleń dla osób, które dzięki udziałowi w nich mają uzyskać kompetencje niezbędne do uczestniczenia w prowadzeniu takich doświadczeń albo mają uczestniczyć w zajęciach służących uzyskaniu konkretnych umiejętności zawodowych (np. z zakresu medycyny).

Podkreślenia wymaga, że przepisy ustawy stosuje się zawsze przy określaniu zasad i warunków wykonywania procedur i przeprowadzania doświadczeń, przy czym wyłączenia ich stosowania są precyzyjnie w ustawie określone, a katalog wyłączeń nie może być swobodnie rozszerzany. Wynika to z podstawowego celu ustawy, którym jest zapewnienie maksymalnej, możliwej w danych warunkach, ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych i edukacyjnych. Jej przepisy powinny być zatem interpretowane tak, aby cel ustawy był osiągnięty w sposób możliwie najpełniejszy.

W odniesieniu do stawianego często pytania, czy uczestnicy kursów, praktyk i szkoleń specjalistycznych oraz zajęć realizowanych zgodnie z programem studiów (studenci) powinni być

wykazywani imiennie we wniosku o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia (art. 44 ust. 1 pkt 8 ustawy), należy stwierdzić, że osoby te nie powinny być wykazywane w takim wniosku jako osoby przeprowadzające doświadczenie i/lub uczestniczące w nim.

We wniosku nie należy zatem podawać imiennych list uczestników organizowanych kursów, praktyk i szkoleń specjalistycznych oraz zajęć realizowanych zgodnie z programem studiów, itp., a jedynie dane osób, które będą zajęcia te prowadziły lub wspierały osoby prowadzące zajęcia, w tym np. przygotowywały do wykorzystania czy uśmiercały zwierzęta wykorzystywane w planowanych procedurach prowadzonych w celach edukacyjnych.

We wniosku należy jednakże podać informację o planowanej liczbie osób, która będzie brała udział w objętej wnioskiem formie szkolenia, kształcenia lub doskonalenia zawodowego, jak również określić, do jakiej grupy osób szkolenie jest kierowane (np. lekarze lub lekarze o określonej specjalizacji, lekarze weterynarii, studenci danego kierunku i roku studiów, etc.) oraz jakie czynności będą wykonywane pod opieką poszczególnych osób. Pomimo, że nie jest wymagane imienne uwzględnienie we wniosku uczestników szkoleń czy innych form kształcenia, wskazane jest jednakże opisanie ich wcześniejszego doświadczenia oraz umiejętności w zakresie pracy z żywymi zwierzętami doświadczalnymi, ponieważ informacje te stanowią istotny element oceny stopnia dotkliwości doświadczenia. Wniosek powinien zawierać również wyczerpujące uzasadnienie liczby uczestników oraz liczby zwierząt przypadających na jednego szkolonego, z ewentualnym wyjaśnieniem, dlaczego dane procedury muszą być przeprowadzone indywidualnie przez każdego uczestnika. Należy również odnieść się do kwestii, dlaczego zastosowanie materiałów edukacyjnych w formie nagrania wideo lub wykorzystanie trenażerów albo symulatorów czy fantomów nie jest wystarczające dla osiągnięcia celów szkoleniowych. W treści wniosku należy ponadto precyzyjnie określić liczbę studentów przebywających jednocześnie w pomieszczeniu doświadczalnym. Konieczne jest także podanie informacji, czy i w jaki sposób zwierzęta będą uprzednio poddane handlingowi oraz szczegółowe informacje dotyczące losu zwierząt po zakończeniu procedur.

Powyższe stanowisko wynika z tego, że - po pierwsze - dla oceny wniosku o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia z wykorzystaniem zwierząt nie może mieć znaczenia imienne wskazanie osób, które będą podnosić lub nabywać swoje kwalifikacje. Po drugie zaś, organizujący szkolenie, kurs czy praktykę zazwyczaj na etapie wnioskowania jeszcze nie dysponuje (i dysponować nie powinien) imienną listą osób, które ostatecznie wezmą w nich udział. Osoby szkolone i kształcone, z założenia bowiem nie mogą mieć kwalifikacji i kompetencji, które dopiero mają zamiar uzyskać i w tym sensie ta ich szczególna i nieusuwalna przed ukończeniem szkolenia czy kształcenia, niekompetencja nie może wpłynąć na ocenę wniosku. Ponadto należy zauważyć, że oczekiwanie zbierania i przetwarzania danych osobowych osób szkolonych i kształconych już na etapie wnioskowania o zgodę na organizację różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego, byłoby z punktu widzenia rozpatrywania tego wniosku zbędne. Wobec braku pewności uzyskania zgody i, z punktu widzenia przepisów o ochronie danych osobowych, działanie takie byłoby nadmierowe i nieuzasadnione. Jak wskazano, dla prawidłowej oceny treści wniosku o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia z wykorzystaniem zwierząt, istotne znaczenie ma natomiast wskazanie liczby osób, które w organizowanych kursach, praktykach i szkoleniach specjalistycznych czy zajęciach, realizowanych zgodnie z programem studiów, będą brały udział oraz określenie, do jakiej grupy planowana forma kształcenia lub szkolenia jest kierowana. Informacje te

mają bowiem kluczowe znaczenie dla oceny niektórych elementów wniosku, w szczególności dla oceny wskazanej liczby zwierząt, które w doświadczeniu będą wykorzystane, procedur wykonywanych z użyciem zwierząt, a nawet dla ogólnej oceny celowości przeprowadzenia doświadczenia.

Przyjęcie odmiennej interpretacji prowadziłyby do zbierania i przetwarzania danych osobowych bez merytorycznego uzasadnienia, a ponadto prowadziłyby do kolejnych problemów interpretacyjnych, dotyczących tego, czy dokonanie zmian pomiędzy listą osób objętych wnioskiem a listą osób, które faktycznie biorą udział w różnych formach kształcenia lub doskonalenia zawodowego oznacza konieczność wszczęcia procedury, o której mowa w art. 51 ustawy (zmiana doświadczenia, na które zgoda została wydana), w jaki sposób zmiana ta powinna być dokonana, oraz jakie byłyby konsekwencje braku zgody na dokonanie takiej zmiany.

Konsekwencją takiego stanowiska jest przyjęcie, że do osób, które biorą udział w różnych formach szkoleń, kształcenia lub doskonalenia zawodowego w celu uzyskania praktycznych umiejętności nie stosuje się art. 21 ust. 3 ustawy, tj. osoby te nie muszą uzyskać wyznaczenia na osobę uczestniczącą w procedurach jako warunku uczestnictwa w nich. Odmienne stanowisko prowadziłyby w aktualnym stanie prawnym do sytuacji, w której osoba niebędąca osobą wyznaczoną w rozumieniu art. 21 ust. 3 ustawy nie może wziąć udziału w szkoleniu np. dla osób uczestniczących w wykonywaniu procedur, ponieważ nie została wyznaczona, a jednocześnie nie może zostać wyznaczona bez odbycia takiego szkolenia.

Z pewnością uzasadnione jest jednakże, aby osoby biorące udział w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego obejmujących wykorzystanie zwierząt do celów edukacyjnych, w ramach tych zajęć uzyskiwały najpierw wiedzę teoretyczną w takim zakresie, jaki jest niezbędny, aby realizacja zasadniczej (praktycznej) części zajęć odbywała się w sposób prawidłowy z punktu widzenia ochrony zwierząt. Dla osiągnięcia tego celu nie jest jednak konieczne uzyskiwanie przez te osoby statusu osoby wyznaczonej w rozumieniu art. 21 ust. 3 ustawy. Co więcej, często uzyskanie tego statusu przez takie osoby w aktualnym stanie prawnym byłoby swego rodzaju fikcją. Trzeba bowiem mieć na uwadze, że w przypadku osób biorących udział w kursach, praktykach, szkoleniach i innych tego typu zajęciach, nawet jeżeli będą wstępnie przeszkolone, także z wykorzystaniem fantomów, trenażerów czy symulatorów, uczestnictwo w danych zajęciach wynika po prostu z konieczności nabycia określonych umiejętności, których posiadania nie można wymagać przed odbyciem służących temu zajęć, a których nie można uzyskać w inny sposób niż poprzez udział w tych zajęciach - siłą rzeczy nie można ich też nabyć w trakcie wstępnego szkolenia, ponieważ wtedy zasadnicza część zajęć byłaby zbędna.

Dlatego należy przyjąć, że w trakcie takich zajęć ciężar odpowiedzialności za dobrostan zwierząt wykorzystywanych w celach edukacyjnych i za zapewnienie im maksymalnej możliwej ochrony przed niepotrzebnym bólem, cierpieniem, dystresem, czy uszkodzeniem organizmu, spoczywa nie tyle na uczestnikach tych zajęć, tj. osobach nabywających określone umiejętności, co na podmiocie prowadzącym działalność w zakresie wykorzystywania zwierząt do celów edukacyjnych, będącym organizatorem tego typu zajęć, a w szczególności na osobach biorących udział w ich prowadzeniu, posiadających stosowne kwalifikacje i wyznaczonych zgodnie z art. 21 ustawy. To w szczególności osoby uczące (szkolące) i wspomagające proces szkolenia lub kształcenia należy uznać za kluczowe

dla zapewnienia prawidłowego przebiegu procedur przeprowadzanych w celach edukacyjnych i odpowiedzialne za dobrostan zwierząt.

Rozwiązania przewidziane w ustawie nie uwzględniają w pełni specyfiki wykorzystywania zwierząt do celów edukacyjnych, w szczególności faktu, że w takich przypadkach z reguły w procedurach występują nie tylko osoby posiadające stosowne kwalifikacje i wyznaczone zgodnie z art. 21 ustawy (a co za tym idzie odpowiedzialne za prawidłowy przebieg procedur), ale także osoby, które dopiero w ich trakcie mają nabyć określoną wiedzę lub określone umiejętności i w związku z tym nie mogą pełnić formalnych funkcji wskazanych w art. 21 ustawy.

Tym niemniej, informacje o tym, w jaki sposób i w jakim zakresie wnioskodawca zamierza zapewnić wstępne teoretyczne przeszkolenie osób biorących udział w planowanych zajęciach, powinny być przedstawiane we wniosku. Ich weryfikacja powinna odbywać się w trakcie jego rozpatrywania w ramach informacji, o których mowa w art. 44 ust. 1 pkt 3 lub 9 ustawy, czyli jako opis doświadczenia ze wskazaniem celu edukacyjnego (opis ten może obejmować element wstępnego teoretycznego szkolenia uczestników w niezbędnym zakresie uzasadnionym przedmiotem i celem zajęć praktycznych) lub opis sposobu uwzględnienia w doświadczeniu zasady udoskonalenia (opis może obejmować wskazanie, jak wstępne teoretyczne szkolenie jego uczestników przełoży się na zminimalizowanie albo wyeliminowanie u zwierząt bólu, cierpienia, dystresu, czy uszkodzenia organizmu podczas części praktycznej). W ustalaniu zakresu części teoretycznej kursu czy szkolenia pomocne mogą być postanowienia zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 listopada 2022 r. w *sprawie szkoleń, praktyk i staży dla osób wykonujących czynności związane z wykorzystywaniem zwierząt do celów naukowych lub edukacyjnych* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2576). Zauważyć przy tym należy, że inne wstępne, teoretyczne informacje powinna otrzymać osoba, która w trakcie zajęć praktycznych będzie uczyła się, jak uczestniczyć w wykonywaniu procedur, a inne osoba, która ma uczyć się wykonywania konkretnych procedur czy czynności, ale też np., inne lekarz medycyny, a inne lekarz weterynarii. Należy uwzględnić, że w wielu przypadkach osoby te (np. lekarze medycyny) nie będą w przyszłości uczestniczyły w żadnych innych doświadczeniach z wykorzystaniem zwierząt.

Warto też zauważyć, że przyjęcie rozwiązania polegającego na tym, że osoby biorące udział w kursach, praktykach, szkoleniach i innych tego typu zajęciach byłyby, po wstępnym szkoleniu, wyznaczone w trybie art. 21 ust. 3 ustawy, już po udzieleniu zgody na przeprowadzenie doświadczenia, powoduje, że taki warunek przeprowadzenia doświadczenia nie będzie możliwy do weryfikacji na etapie rozpatrywania wniosku, a obowiązek takiego wyznaczenia w stosunku do osób szkolonych nie wynika *expressis verbis* z przepisów. Ponownie pojawia się też problem dokonania istotnych zmian we wniosku o zgodę na przeprowadzenie doświadczenia, ze względu na zmiany statusu osób uczestniczących.

## § 2

Reasumując, do **osób, które biorą udział w organizowanych różnych formach kształcenia i szkolenia** zawodowego, w tym zajęć na studiach, kursach, praktykach i szkoleniach specjalistycznych w charakterze uczestników (studentów, doktorantów, kursantów, szkolących się) **co do zasady nie stosuje się art. 21 ust. 3 ustawy**. Oznacza to, że adresaci tych form kształcenia

i szkolenia **nie muszą zostać przez użytkownika wyznaczeni** do uczestniczenia w procedurach, a zatem **nie muszą spełniać wymogów** tego przepisu. **Nie należy ich też wykazywać we wniosku** o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia na zwierzętach.

Tym niemniej uzasadnione jest, aby takie **osoby najpierw otrzymywały (posiadały) wiedzę teoretyczną** w takim zakresie, jaki jest niezbędny, aby realizacja zasadniczej (praktycznej) części zajęć odbywała się w sposób **prawidłowy z punktu widzenia ochrony zwierząt**. Informacje o tym, w jaki sposób i w jakim zakresie wnioskodawca zamierza zapewnić wstępne teoretyczne przeszkolenie osób biorących udział w szkoleniu, powinny być **wyczerpująco przedstawione we wniosku** o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach składanym do właściwej lokalnej komisji etycznej ds. doświadczeń na zwierzętach.

Wymaga także szczególnego podkreślenia, że **do uczestnictwa w szkoleniu z wykorzystaniem żywych zwierząt powinni być dopuszczani wyłącznie uczestnicy kursu, którzy odbyli jego część teoretyczną** i posiadają wymaganą wiedzę w tym zakresie.

### § 3

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że mogą zaistnieć przypadki, w których ujęcie we wniosku osób szkolących się czy kursantów może być uzasadnione - jest to zależne przede wszystkim od celu kursu, zajęć czy szkolenia oraz ich kształtu. Ocena konieczności ujęcia określonych osób i ich kwalifikacji w treści wniosku o udzielenie zgody na przeprowadzenie konkretnego doświadczenia na zwierzętach, jak również określenia ich roli w planowanym doświadczeniu należy zatem do właściwej lokalnej komisji etycznej ds. doświadczeń na zwierzętach i **powinna być dokonywana indywidualnie, w okolicznościach danego przypadku**.

### § 4

Przedstawione stanowisko uwzględnia wyrażoną przez Ministra Edukacji i Nauki opinię, zawartą w piśmie z dnia 13 lipca 2021 r. (znak:DN-SEN.7435.8.2021.ET.1).

### § 5

Niniejszą uchwałę publikuje się na stronie internetowej KKE oraz udostępnia do wiadomości lokalnych komisji etycznych do spraw doświadczeń na zwierzętach i zespołów ds. dobrostanu zwierząt.

### § 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

dr hab. Radosław KOWALSKI, prof. Instytutu  
Przewodniczący  
Krajowej Komisji Etycznej  
do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach